

ACC. NR M. 9338: 1-31.

Landskap: Halland Upptecknat av: Kenn. Brita Sjöström
 Härad: Halvstad Adress: Tuleg. 36 Sundbygr.
 Socken: Jönköp. Berättat av: Elin Schell
 Uppteckningsår: 1944 Född år 1871 i Halvstad.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innehåll:

Gesterbo	sid. 1.	Vatten	sid. 8
Gumman i Skansen	" 1	Tvätt	" 8-9
Gester	" 1-2	Tjänstefolk	" 9
Trävaruhandel	" 2	Slakt	" 9-10
Gjöfart och hamn	" 2-4	Bak	" 10
Diligens	" 4-5	Julen	" 10-11
Järnvägar	" 5-6	Nyår	" 11
Kungsbesök	" 6	Kyndelsmässan	" 11
Drögvägen	" 6	Värfundagen	" 11
Badhuset	" 6	Park	" 12
Badhusparken	" 7	Ringst brudar	" 12
Kallbad	" 7	Valborgsmässoften	" 12
Svinsbäcken	" 7	Första maj	" 13

Skriv endast på denna sida!

	Lunchill:	forts.	
Milkommar	sid. 13	Konfirmation	sid. 21
Märten gas	" 13	Priester	" 22
Lucia	" 14	Köpta bänkar	" 22
Baler	" 14	Skolor	" 22-24
Landshövdingar	" 14-15	Auktion	" 24
Sällskapsliv	" 15	Nattvakt	" 24
Spömannens Vädpartier	" 16	Eldsvida	" 25
Cirkus	" 16	Finken	" 25-26
Teater	" 16-17	Original	" 26
Barnkalas	" 17-18	Kloka	" 26
Leher	" 18	Fattiga	" 27
Ramsor	" 19	Renskillning	" 27
Hämbning	" 19-20	Berget	" 27
Frödes dag o sammad.	" 20	Spöckerier	" 28
Prillop	" 20-21	Slätskälla	" 28
Preparering	" 21	Brunnsart	" 28
Kycklagning o dop	" 21	Marknad	" 29-30

ACC. N:R M. 9338

Lunchill:

forts. 2.

Tatture

sid. 30

Torgdager

" 30

Lax

" 30-31

Chnamm

" 31

Tillfel ö hälsning " 31

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Estebes.

Det lig ett litet hus vid bron, där
fanns en bon ochai. Man fick betala
ett par öre i besöksgift.

"Gumman i Skansen"

På en upphöjning nära bron bodde en
gumma, som kallades "Gumman i Skan-
sen."

Estes.

dugnet lig ner mot än. Det var för länge
röda längor och en gul. Den gula revs
1906, di röde 1890. Familjen Kallberg bod-
de där på 80-talet. - Det var stort guld
utrymme på dagnet.

Kallbergs hade butik, där bönderna fick
byta sig till värre för timmer.
Vid dagnet var det en liten lucka, som

Man kunde komma ut igenom. Vid Syskonhamnen
var också en lucka. Man kunde komma skritt
till järnvägen. — Fjäder ligger lite hitom
Folkets hus. Allt gick här dit från Syskon-
hamnen. — Det ligger brädgärden vid an.
När de muddrat upp blev botten utfyllt vid
Sibirien.

Trävaruhandel.

Först var det far, sedan blev det Axel-
Stam - Schille. — De unga biträdena
fick resa och köpa bränderna uppåt vägnar
för att komma före konkurrenterna.

Jag minns vi väl köpt. Bränderna fick
komma in dit och de blev truckade med
areal e. dyl., när de skulle göra upp
affärer.

Sjöfarten och hamnen.

Far köpte ofta till Köpenhamnen. Det

ACC. N:R M. 9338:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var mycket sjöfart. Smärshutorna gick
på Danmark, senare kom ångbåtslin-
jen Göteborg - Köpenhamn. Det var Hal-
landsbolagets båtar. De hade både
last- och passagerarbåtar. När de bå-
tarna kom var det roligt! De låg
man i förskott och tittade på passa-
gerarna. - Längst tillbaka sköt de
vid dotshyttan, när båtarna kom.

De små hutorna hade salt och kyd-
der med från Danmark. Kallbeegs
hade butik för sådant.

Det var flera stora fartyg då. De stör-
re fartygen gick till England med
props. Det var i slutet av 70-talet.
Den första härskepningen gick till
Danmark.

Det var stackars vintern förr, då

trafiken stannade av ibland. Di sälls
skutarna försökte hålla den öppen.
Det dröjde innan hamnen blev så
utbyggd som nu. Det var förfärligt
gumt innan Vägbysten byggdes och
det blev öppnuddat. - Vägbysten
byggdes för att skydda hamnen.
Det var stor fest, när vägbysten in-
vigdes. En esplanad var utbyggd.
Det fanns två boresbilar: Ran och
Gullmaren.

Diligens.

Diligensen fanns jämsidigt med och innan
bilarna. När den körde över Torget
blirte di vissa lutningar. Den ha-
de post med sig och körde fram till
postkontoret. Den gick inte så ofta.
Den gick sina turer Hålsingborg - Göte-

brag. Di, som inte lyckte om Vjörn, för med
diligensen.

Vi brukade köpa en landi och äkte land-
vägen till Angselholm. Sedan fanns det
järnvägsförbindelser eller båt. Det var
förtjusande poligt. Vi hade matstänk med
oss. När vi för till Köpenhamna lig
vi ombord. Det var god mat. Vid Kul-
len var de oerliga för spöking. Det
var -75 eller -76.

Järnvägar.

-88 invigdes Västkustbanan. Di var
kungen här och prins Eugen och Carl
och Oscar. Det var mycket flaggor
i stån och stor fest på Tivoli, för
jag.
Den första järnvägen var Närsjöbanan.
Först gick den lite norr om Värna-

ACC. N:R M. 9338:6.

ms. Det var Engelsmän, som byggde
den i Böjsta.

Kungabesök.

Kungen var ofta här och jagade på Ven.

Dragvågen.

Dragvågen var allmän promenadplats.
Alldeles vid Vågen låg ett vitt lots-
hyttan. Si kom man till badhuset och
längst ut låg en fyr.

Badhuset.

Klockan 7-8 var det för herrar 8-12 för
damer och sedan för herrar igen. Det
fanns inga bassänger, utan man gick
ner i Luckan därför en bra bit kalla.
Det bläste ofta omkull, när det var
storm.

Badhusparken.

I badhusparken var det brunnssdrickning
Om vintern gick de dit och drack brunn.
Det kom folk breligian också.
Det fanns varmvattenbad också.

Kallbad.

Östra stranden fältes det aldrig badade
man var det på Väster. Det var nog
med att baren inte skulle vara i när-
heten av manfolk.

Svinabäcken.

Svinabäcken var ett stänk på Öster, när
det fros till brukade man åka i skid.
skor där. Det var inte baken till be-
byggd då.

ACC. N:R M. 9338:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVVatten.

Toåttvatten fick man ta från ån. Anton fick bära vattnet. - Dricksvatten fick hela staden hämta vid källan. Det var jungfruarnas förtjusning att gå efter vatten. Där sällades de folk, och ibland blev de borta både länge och väl. De hämtade i Spänner. Hemma var det Anton som hämtade. Han hade ok och två Spänner. - Vi hade en vattenkruka utanför köket.

Toått.

De bytte i hemmen och skäljde vid vattenkällan. Det fanns en överbyggd bassäng där. - Hemma kokte vi kläderna i bygg-huset. Hjälpquinnorna kom sedan på källan och satt i köket hela vatten

och pratade och drack kaffe i vänlighet.
Vid 3-4 bjöds di med frätten.

Tjänstefolk.

I allmänhet hade vi två jungfrur. Man
kunde inte tänka sig att vara utan.
Di lig i fjällbänkar i köket. I allmän-
het fanns det inte jungfrukammare i
hemmen. Hos oss vävde di och spann.
Di vävde möbeltyg och klämningsstyg.

Slakt.

När det var slakt var det höglidsdag.
Di skulle vi ha en gammal till hjälp.
Vi kallade det slakt, men själva slak-
ten gjorde vi inte hemma. Men man
skulle göra korv, sylta, blodkorv och
leverkorv. Och skinkan saltades och

och pratade och drack kaffe i vänlighet.
Vid 3-4 trögde di med fötten.

Tjänstefolk.

I allmänhet hade vi två jungfrur. Man
kunde inte tänka sig att vara utan.
Di lig i fjällbänkar i köket. I allmän-
het fanns det inte jungfrukammare i
hemmen. Hos oss förde di och spann
di förde möbelslagg och klämningslagg.

Slakt.

När det var slakt var det högtidsdag.
Di skulle vi ha en gummor till hjälp.
Vi kallade det slakt, men själva slak-
ten gjorde vi inte hemma. Men man
skulle göra karr, sylta, blodkarr och
leverkarr. Och skinkan saltades och

rökades. Det var vid julkilen.

Bak.

En fyra, fem där innan jul skulle man baka. Vi till på i två där, andra där behövde man bara bröd för att ge bort. Vi hade gummor som fick det var betkakor och brödbrod. Si behövde man smörkakor.

Julen

Vi hade inga julhögar. Julgranen köpte man på Tivoligränd. Hög oss kastade de in julklapparna, kanske var den seden från Småland för slikten är därifrån. Vi hade en liten gran i köket som stod kvar till Nydelsmässan. När barnen blivit vuxna kom de på dop i det gamla hemmet. - På juldin var

ACC. NR M. 9338:11.

II.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

det middag hos konsul Schiles. Annandagen
var vi på villan, en 60 personer. Alla
ungdomarna var hemma. Det var Kall-
bergs och Ståles och Hammars och präs-
tens.

Nyår.

Det var dopp igen på Nyårsafton. Det
var stor dans hos Hammars på Strömgatan
kl. 8 på nyårsdågn skulle barnen på
visit på Slottet. Släkt och vänner
gick till varann på visiter.

Kyndelsmässafton.

I några gamla familjer firade vi "Lillejul"
med dopp och några kvissaker.

Vårfrudagen.

Vi hade inte vafflor på Vårfrudagen.

len.

✓ Första Maj.

På första Maj var det livligt. Vi rum-
lades ställen och sådes ägg ladda, var-
endels på Bergst. Det hela slutade på
Tivoli.

✓ Midsommar.

Midsommarafton var det inte något i sken
men man hade utfärd. Det fanns en
stor "schabang" man kunde hyra och
man hade mat med sig. - Folket höll
till på Bergst.

✓ Midsommar.

Midsommar var inte på stor högtid, som
i Skåne. Det var lite festligt i famil-
jen.

Lucia.

Man firade inte Lucia så mycket. Det var inte så vanligt före, det har blivit senare. Man kunde gå till vännen på marken.

Bal.

Det var alltid Teatersal den 1 december. Den 21 januari var det bal på Kärleksrum. Det var mycket festligt. Det var bil hos landshövdingens ochis. Vart tredje år var det gamla allmän bal för ungdomen. Det var på Nordenfalks tid.

Landshövdingar.

Först var det deventhaupts och Virgins, på den tiden var det mycket mer proude. Under Leijonanders tid var det redan mer

enkelt. - Nordenfalks var mycket aristokratiska. Di var mycket och hade två gula doggar. - Sin var det Pakers och Möners.

Sällskapsliv.

Det var mycket fester och supper fria och mycket mat. Det var Nordströms, Pylsons, Wallbergs, Dillbergs. Hammar var kung i Hålsund så man. Värstan alla var stäkt. - Angels och Nordströms kom lite senare. Stållarna på Värstan var också med i Sällskapslivet. Di hade när var vagn di använde när di skulle in på biler. Ibland blev di in. Mönde.

Man för till Holm i Kvibille på städparti-
er och drack glögg eller till Karlstorp.
För fanns en ryggstuga.

Sjömännens städpartier.

Sjömännen hade också städpartier. De satte bitar på mader och hade dekorerat med flaggor.

Cirkus.

Cirkus Houke kom hit mycket ofta. Den var mycket ansedd. Första gången de kom hit var det ett väldigt firande. De var bjudna till landshördningens och i familjerna. Det var tre dotter Rose, Juliette och Adèle. Och Schreiber, som var med hade väldigt rykte.

Teater.

Det fanns en liten scen på Hotell Christenson. Teater sällskapen stannade rätt länge åt gången. Jag minns, de spe-

lade "Jorden runt på 80 dagar". Där var det
tjögång. De låg på bak med kassar och
slack upp huvena ut till för att det
skulle verka tjögång.

Barnkalas.

Det var mycket barnkalas med lotterier
för. Man hade gjort mycket småraker
för lotterierna. - Ett gammalt original,
Blinde Johan, brukade spela på alla
barnkalas, han spelade bra och takt-
fast. - 'Var det lite' större tillställ-
ningar, var det tre som spelade. - På
de stora balerna var det musikanter.

Man tyckte det var mycket kuligt att
se i mörkt rum och att bli ut i
stället var man så rädd att man
knappast vågade gå hem.

Vi lekte mycket ring lekar.

lekar.

Man lekte "dränka den opp och väja livet"
Man skulle väja tre prjkanen. Den
förste dränkte man, den andre drog
man opp och den tredje väjade man
livet frö. Man gav namn från den ene till den andre.
Så skreds man linghatches. Var och en
skreds något bad folk så o. s. v.

Leh så plöckade man smultron under
snön: man hade en peng i munnen
och så skulle en annan ta den med
sina läppar.

ibland skulle man väja sin kärastes
namn. Någon gick och delade ut namn.
Man spelade konset också och gissade
hötter.

ACC. N:R M. 9338 : 19.

Ramsor.

Rmala, masala
marinka, mass
sebedej, sebeds
extra lura
kajsa, bara
hänk, verk
vällings säck
ut med dej din dumma stat!

ene bene buse buk
du slapp!

en böjste: annike, deannike ...

Hämtning.
Jungfruerna kom och hämtade en fin ka-

19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

luren med en stor lykta. I runda
lykter var det bra ljus. Det tyckte
man inte var någonting att släppa ut
juggarna!

Födelsedag och hemmisdag.

På födelsedagen var det mycket festligt,
men hemmisdag firade man inte så
mycket.

Bröllop.

Ständ var det kyrkbröllop. Det var en
stort folkväja att se bruden. Di ropade:
"Brudparet fram!" Marsalkarna skulle
hålla tal på bris. Det var bröllopskon-
fekt med kronor och brudpar. Det tog
man med sig hem. Det var mandsel-
konfekt. En gång var det bröllop på

Vapen i hie dir.

Begravning.

Vid begravning var det oftast prestares,
och så lå man ut gravis. - Det var
mycket begravningskonfekt, svart och vitt.
Effekt var det middag för de närmas-
te.

Kyrktågning och dop.

Di har kyrktågits mycket före. Det var i
hemmen samtidigt med dopet. Någon
av de närmaske var gudmor. Det bru-
kade vara flera par faddere.

Konfirmation.

Jag gick och läste på landet.

21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

riklig på-
iginell.
gt en
Han kla-

skulades.

tiden.
klasskun-
us. Selu-

ensklas-
a i under-
var för-

22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vapnå i tre delar.

Begravning.

Vid begravning var det oftast prestares,
och så lå man ut gravris. - Det var
mycket begravningskonfekt, svart och vitt.
Efteråt var det middag för de närmas-
te.

Kyrklagning och dop.

Di har kyrklagits mycket före. Det var i
hemmen samtidigt med dopet. Någon
av de närmaste var gudmor. Det bru-
kade vara flera par faddere.

Konfirmation.

Jag gick och läste på landet.

Pjäster.

Mellquist var en dunderman, en riktig pot-
lidare. - Wallinder var lite originell.
En gång hade en skolarbete hängit en
flundra på ryggen på honom. Han kla-
gade hos rektor Hult.

Köpta bänkar.

Familjerna hade bänkar, som betalades.

Skolor.

Flickskolan var primitiv på den tiden.

Den var i Gillest hus en del klassrum
var nog också i Sparbanks hus. Sedan
var den i Børlingska huset.

Fjärde ören kallades för "läsinnelas-
sen." Några flickor fick biträda i under-
visningen. - Fröken Hildebrand var före-

Skidslämnarna. Hon hade aldrig gått igenom
något seminarium. Hon undervisade i
handarbete och teckning. - Lärarna
var inte där så lång tid åt gången.
Det var Bostrom, Ralin och Engeström.
Vi hade inga fester, men ringuppsis-
tingar. - Mot slutet hade vi lite ut-
färder.

Gossarna hade alltid utfärder med
musik i spetsen. Lite längre fram
hade gossarna en bal. Gossfästverket
hade sina värschilda bänkar i kyrkan.
Det fanns småbarnsskolor också. Rek-
tor Hults fru och dotter hade en sådan.
Fruen hade gossarna och fröken flickor-
na. De var alldeles skilda. Det var
primitiva lokaler i Svengården.

Det fanns fler sådana skolor och

enklares och så. Det fanns en vidan till
folkskolan på Kyrkogatan nära Karl XI:s
väg.

Den första folkskolan var på Hare.
Folkskolepojkarna kallades brackor och
läroverkspojkarna rinkor. Det var ofta
slagsmål dem emellan och det varade
så att polisen fick ta hand om det.

Auktion.

När det var auktion gick de omkring med
en ringklocka och ropade ut, var det
skulle vara. Men det har jag bara hört
talas om.

Nattvakt.

Det lutades i förnet åt alla fyra vä-
dersveckan.

Eldsvida.

När det var eldsvida var det särskild
föreläring om det var inne i stäm eller
om det var utanför. Di hängde ut en
lykta åt det hållet, där det brann.
Sprethuset var i gamla rådhuset. Di
gick omkring med en skära och en
brunna ork. Somliga poliser var
brandpoliser. Alla som ägde hus, var
skyldiga att ha en vattenkanna. Skol-
pojkarne hade öpen spruta. Det var
särskilt mycket eldsvidor på bester.
När gamla rådhuset brann, förstördes
mycket av arkivet.

Finkan.

Det var många gummor som di brukade
gå in på finkan. Di var fulla och

gick på gatorna och ropade. Och så
var det "Galne Andersson". Det var fler
fulla före på gatorna.

Original.

Galne Andersson var ett original och Tjv-
olson och Sissalulle och Schianfelle.
Topelle gick och liggde. Han hade ming-
a hattar på huvudet. Karamellgummor-
na var också stora original. Det gick
ett original vid varvet, som man måste
fädra sig för.

Kloka.

Di för till Kuysbackagumman och dun-
dagumman. Så fanns det en di kallade
Smirjanna. En prästfem höller botade
skäver.

Fattiga.

Fattighuset låg vid Valla torg. Det var rätt ynkligt att se dem stå där utanför. De hade det rätt svårt, det var mycket lokaler. De brukade få de mangeln i fattighuset. Där är brandstationen nu.

Renhållning.

Vad och en skulle sopa utanför sitt hus.

Boendet.

Det var inte vidare uppskattat på Boendet när pappa kom hit, det fanns inga gåingar då. Det är jag märker Noreen som har även av att det blev så fint. Det fanns en hals som kallades "danska halsen". De så de hade tillit sig gån-
da där under krigstid.

Spökevis

Di sa det var en skuldare från Verrings
hället, som spökade. Det bjögs en
viss om honom.

Det var ganska kusligt en gång när en
jungen hade drunknat i ån. Di hade
sett varsel innan sa di. Ett blekt
ansikte hade tittat in genom fönstret,
där hon var anställd.

Hälskälla.

Det lig en hälskälla oppit än Wallbergs
källa. Den hade järnheltigt vatten.

Brunnsort.

Fjärebacken var en fin brunnsort. Skin-
ska adeln brukade komma dit med
spann. Det var 20 min. från Slottsmöllan.

Marknad.

Det var gräslikt, kallt, här det var marknad. Där fanns allt upptänkligt: linnevaror, karameller, det var skolbarnens stora fröjd. Det fanns karameller med deviser, som pojkarna stoppade i fickorna på flichorna. Det var inte mycket: pepparkaramellerna. Så fanns det lätta löda stänger, det var också ett slags karameller. Och Kungälv's pepparkakor!

På Tivolitorg vid Kyrkogatan var det karameller och förevisningar.

Det bjöds lite granna på kvällen före jätton marknadsdär. En del var fulla. Det fanns gullrander där också, och linnevaror från mark. På varenda marknad köptes det linne och bättesdes på

När di skulle gifte sig, köpte di också
på marknaden.

Zigenarna kom på marknaderna. Di hade
vina läger.

Tättare.

Tättarna brukade vilja färderna. På Slat-
tet fanns det en hel vägg med fattar-
vapen, så man. Det var mycket kniv-
skärning.

Torgdagar.

Slaktarna kom på torgdagarna och bön-
derna. Det var onsdag och lördag

Lax.

lax var ändå en gammal stor rätt. Det
var mer lax i Falkenberg och Bohuslän
di fick fortfarande fabriker, men den röktes
här. Piken Johansson var en duktig

Luxöskerska.

Äknamn.

En bibl. A. som för till Upsala brukade
kallas för "Laxen" där, därför att han
var från Halmstad.

När di var glada kallades di "Halmstad-
laxen."

Tilltal och hälsning.

Fröken Hult kallades "mamsell" och så fanns
det ett par mamseller Rygh. Men det var
lite allmänt med fröken.

Till gifta och även ogifta som gick bort i
hem, så man madam, och till enkla
människor.

Man kunde ju hälsan alla. Di hälsade
ganska allmänt på di föräldrar. Gammor-
na nej.